

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МОРЕХІДНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ІМ. О.І. МАРИНЕСКА
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ОДЕСЬКА МОРСЬКА АКАДЕМІЯ»

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказом начальника ВСП «МФК
ім. О.І. Маринеска НУ «ОМА»
від 02.01.2025р. № 3

ІНСТРУКЦІЯ З ОХОРОНИ ПРАЦІ № 8-ОП
ДЛЯ РОБІТНИКА ПО ОБСЛУГОВУВАННЮ БУДІВЕЛЬ

1. Загальні положення

1. Дія інструкції поширюється на робітників по обслуговуванню будівель ВСП «МФК ім. О.І. Маринеска Національного університету «Одеська морська академія» (далі - коледж).
2. Інструкція розроблена на основі „Положення про розробку інструкцій з охорони праці”, Положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці.
3. За даною інструкцією робітник по обслуговуванню будівель (далі — робітник) інструктується перед початком роботи (первинний інструктаж), а потім через кожні 3 місяців (повторний інструктаж). Результати інструктажу заносяться в „Журнал реєстрації інструктажів з питань охорони праці”, в журналі після проходження інструктажу повинні бути підписи особи, яка інструктує та робітника.
4. Власник повинен застрахувати робітника від нещасних випадків та професійних захворювань. В разі пошкодження здоров'я робітника з вини власника, він (робітник) має право на відшкодування завданої йому шкоди.
5. За невиконання даної інструкції робітник несе дисциплінарну, матеріальну, адміністративну та кримінальну відповідальність.
6. До роботи робітникам по обслуговуванню будівель допускаються особи, які пройшли вступний інструктаж з охорони праці, інструктаж на робочому місці, інструктаж з пожежної безпеки та пройшли медичний огляд в установленому порядку.
7. Робітник повинен:
  1. Виконувати правила внутрішнього трудового розпорядку, норми, правила та інструкції з охорони праці, пожежної безпеки.
  2. Користуватися спецодягом та засобами індивідуального захисту.

3. Виконувати тільки ту роботу, яка доручена керівником та по якій він проінструктований.
4. Не виконувати вказівок, які суперечать правилам охорони праці
5. Не допускати в робочу зону сторонніх осіб
6. Пам'ятати про особисту відповідальність за виконання правил охорони праці та відповідальність за товаришів по роботі.
7. Вміти надати першу медичну допомогу потерпілим від нещасних випадків, негайно повідомляти про нещасні випадки на виробництві керівництву коледжу.
8. Вміти користуватись первинними засобами пожежогасіння
9. Основні небезпечні та шкідливі фактори, які діють на робітника:

- ураження електричним струмом
- недостатня освітленість робочої зони
- падіння з висоти
- поранення

Робітник забезпечується спецодягом згідно з діючими нормами.

Забороняється вживати спиртні напої, а також приступати до роботи в стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння. Палити в приміщеннях будівель закладу та на території закладу забороняється.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

2.1. Перевірити та одягти засоби індивідуального захисту

2.2. Оглянути місце роботи, прибрати сторонні предмети

2.3. Перевірити освітленість робочого місця. Освітлення має бути достатнім, але не засліплювати очі. При необхідності використати додатково переносні електролампи напругою 36 В, а в приміщеннях з особливою безпекою ураження електрострумом – 12 В.

2.4. Для забезпечення безпеки ремонтних робіт необхідно вимкнути все обладнання, машини й механізми від джерел електроживлення.

2.5. Електродвигуни, машини, верстати та інші механізми, поруч з якими йдуть роботи, мають бути вимкненими і загородженими.

2.6. Перевірити наявність і справність інструменту, пристроїв, риштувань та підмостей.

Забороняється працювати несправним інструментом.

Забороняється використовувати в якості підмостей санітарні і нагрівальні

прилади, труби, прив'язувати до них троси і тяги. Роботи на висоті проводити тільки з стійких риштувань і підмостей.

2.7. Ручний інструмент повинен задовольняти таким вимогам:

— молоток повинен мати рівну, злегка опуклу без тріщин поверхню бойки, бути надійно насадженим на ручку й закріплені клемами і не повинні мати наклепів. Держаки всіх інструментів, що використовуються в роботі, повинні мати гладку поверхню і зроблені з твердих та в'язких порід дерева, бути прямим, овального перетину з незначним стовщенням до вільного кінця довжиною не менше 250 мм;

— зубила повинні мати довжину не менше 150 мм, відтягнута частина зубила повинна дорівнювати 60-70 мм. Ріжуча кромка зубила повинні представляти пряму або злегка опуклу лінію. Рублячи (ударні) інструменти не повинні мати збитих затилків, тріщин та задирок, наклепу;

— всі інструменти з загостреними кінцями під кріпленням ручок (напилки, ножівки, тощо) повинні мати дерев'яні ручки довжиною не менше 150 мм, стягнуті металевим кільцем проти розколення;

— гайкові ключі повинні відповідати розмірам гайок і головок болтів і не мати тріщин та забоїн;

Забороняється застосовувати прокладки між зівом ключа та гранями гайок і нарощувати їх трубами або іншими важелями (якщо це не передбачено конструкцією ключа), а також не допускається нарощування дворожкових гайкових ключів іншими ключами та трубами, бо це може призвести до травмування.

- розсувні ключі не повинні мати слабину у рухомій частині;
- викрутка повинна мати відтягнуте і розплющене до такої товщини лезо, щоб воно входило без зазору в проріз головки гвинта;
- слюсарні тиски повинні забезпечувати надійне затискання деталей, що обробляються, для цього губки повинні бути виготовлені з м'якого (незагартованого) металу з насічкою;

2.8. При роботі з електроінструментами необхідно не рідше двох разів на рік розбирати, перевіряти і змащувати електроінструмент.

Кожний раз перед початком роботи необхідно перевіряти електрифікований

інструмент на відсутність замикання на корпус і оголених струмоведучих частин на справність ізоляції живильних проводів.

2.9. Для перенесення робочого інструмента до робочого місця використовують тільки спеціальну торбу, валізу чи ящик.

2.10. При виявлених несправностях обладнання та засобів колективного захисту сповістити керівника робіт (відповідального за проведення даної роботи) та не приступати до роботи до усунення виявлених несправностей.

3. Вимоги безпеки під час роботи

3.1. При проведенні робіт, що вимагають роз'єднання або з'єднання деталей за допомогою кувалди та виколотки, її треба тримати кліщами. Виколотка повинна бути з міді або іншого м'якого металу. Слід стояти збоку від працюючого, а не знаходитися прямо проти нього.

3.2. При різанні металу ручним або привідними ножівками треба міцно закріплювати ножове полотно на верстаті ножівки.

3.3. Розрізаючи тонкий листовий метал ручними ножицями, необхідно використовувати

брзентові рукавиці.

3.4. При роботі з шабером другий кінець треба закривати спеціальною ручкою (футляром).

3.5. При роботі в тисках треба надійно затискати деталь, що обробляється.

3.6. При відпустці важелю тисків берегтися удару по нозі і защемлення руки між головками важелю і гвинтом.

3.7. При влаштуванні у тиски обережно поводитись з важкими деталями, щоб уникнути ударів при їх падінні.

Тиски треба встановлювати по висоті так, щоб їх губки находились на висоті ліктя слюсаря, працюючого на них.

3.8. При роботі з зубилом, обробці деталей абразивними колами, заточенні інструменту необхідно користуватися захисними окулярами.

3.9. При роботі на верстатах необхідно зупиняти верстат і вимикати електродвигун при:

— відході від верстата навіть на короткий час;

— перерві подачі електроенергії;

— тимчасовому припиненні роботи;

— прибиранні, змащуванні, чищенні верстата;

— відкритті несправності в обладнанні;

— перевірці або зачищенні ріжучої кромки свердла;

— знятті і одяганні ременів на шківни верстата.

3.10. При роботі на заточувальному, свердлильному верстатах та іншому обладнанні необхідно виконувати всі вимоги, означені в інструкції з експлуатації даного механічного обладнання.

3.11. При користуванні електроінструментом:

— інструмент повинен бути підключений через 3-х полюсну вилку з заземлюючим контактом;

— не підключати інструмент до розподільних приладів, якщо буде відсутнє безпечне штепсельне з'єднання;

— запобігати механічному пошкодженню проводу, що живить електроінструмент.

Ремонт зіпсованого електроінструменту повинен виконувати тільки

електротехнічний персонал;

— при перенесенні електроінструменту тримати його за ручку, а не за провід;

— при перервах у роботі або припиненні подачі електроенергії вимикати електроінструмент з електромережі.

3.12. При ремонті обладнання:

3.12.1. Ремонтні роботи виконувати тільки після повної зупинки обладнання, вимкнення від електромережі, промивання його водою, пропарювання, продування повітрям (на вибухонебезпечних виробництвах — додатково інертним газом), роз'єднання за допомогою заглушок від діючих трубопроводів, вимкнення від електромережі.

3.12.2. Деталі і вузли обладнання, що знімаються, розміщувати на підлозі або дерев'яних підставках, не захаращуючи при цьому проходів і проїздів. Під нестійкі вузли і деталі застосовувати підставки.

3.12.3. На фланцевих з'єднаннях горизонтальних діляниць трубопроводу знімати спочатку болти «від себе», на вертикальних — спочатку нижні болти.

3.12.4. Перед викручуванням болтів на фланцевих роз'ємах апаратів і трубопроводів переконатися у відсутності тиску і надійному кріпленні (строповці) трубопроводів.

3.12.5. Перед улаштуванням прокладки переконатися в правильності підбору матеріалу . прокладки та її цілісності.

3.12.6. При збиранні фланцевих з'єднань протилежні болти затягати попарно.

3.12.7. Заглушки встановлювати відповідно діаметру і тиску трубопроводу.

3.12.8. Перед пуском насосу перевірити його хід, прокручуючи вручну за єднальну муфту.

3.12.9. Для перевірки збігу отворів застосовувати тільки спеціальні оправки. Перед пуском відремонтованого обладнання прибрати з його поверхні сторонні предмети, переконатися в тому, що поблизу немає людей, перевірити наявність і справність огорожень. Справність обладнання (відсутність заїдань, ударів, шумів) перевірити обертанням його вручну (якщо це можливо) в усіх робочих положеннях.

3.12.10. Пробний пуск відремонтованого обладнання можна виконати після улаштування і закріплення огорожень і заземлення.

3.12.11. Випробування відремонтованого обладнання виконувати тільки в присутності керівника робіт, а в необхідних випадках — керівника структурного підрозділу.

3.12.12. Виконуючи роботи, пов'язані з перенесенням вантажів, дотримуватися таких правил:

— вручну переносити вантажі вагою не більш 50 кг;

— довгомірні труби та інші подібні вантажі переносити вдвох, втрьох тощо;

— при перенесенні довгомірних вантажів групою робітників застосовувати спеціальні пристрої (захвати, струбцини, затиски тощо). Підйом і укладку вантажів здійснювати по команді однієї особи.

3.12.13 На проведення ремонтних робіт на висоті, в закритих ємкостях (траншеях, колодязях) повинні видаватись спеціальні письмові дозволи (наряд-допуски), в яких передбачаються всі заходи безпечного ведення робіт і відвертання аварій.

3.12.14. Ремонтні роботи забороняється проводити водночас на різноманітних відмітках по одній вертикалі, так як падіння з великої висоти гайки, шматка металу, дошки, інструменту може травмувати працюючого внизу.

Ремонтні майданчики повинні мати огороження.

3.12.15. Проведення ремонтних робіт на висоті здійснювати відповідно до інструкції з охорони праці № 19-ОП при виконанні робіт на висоті .

3.13. Під час підйому і опускання вантажу забороняється:

— знаходитися на ньому або переміщатися разом з ним;

- проходити під вантажем;
- змінювати порядок і послідовність операцій;
- знаходитися ближче 1 м від вантажу;
- виправляти такелажні пристрої водночас з підйомом або опусканням вантажу;
- залишати підняті деталі навису, тому що це все може призвести до травмування

3.14. Вимоги безпеки при монтажу і демонтажу обладнання.

3.14.1. При виконанні робіт у вибухонебезпечних приміщеннях не допускається:

- застосовувати відкритий вогонь, користуватися інструментом або технічними засобами, що можуть давати іскру:
- зберігати на робочому місці промаслений обтиральний матеріал, змащувальні масла та інші подібні матеріали (обтиральний матеріал, що використався, по мірі накопичування, необхідно прибирати в металеві ящики з кришками, що щільно закриваються);
- користуватися будь-яким видом електроінструменту та ліхтарями у не вибухозахищеному виконанні, тому що це може призвести до виникнення вибуху та пожежі.

3.14.2. При переміщенні вантажів на катках стежити, щоб їх кінці не виступали більш ніж на 30 см (з кожної сторони).

3.14.3. При демонтажі деталі знімати так, щоб інша частина обладнання знаходилась в стійкому положенні.

3.14.4. При навантаженні розвантаженні вантажів вручну дотримуватися таких вимог:

- не піднімати, не кидати і не опускати вантаж раніше команди керуючого, робити це водночас, за командою, оберігаючи від ударів руки і ноги;
- при скиданні вантажу ставати з одного боку. Не кидати вантаж в той бік, де є люди.

3.14.5. Забороняється знаходитися спереду вантажу, що переміщається, а при підйомі його по похилій площині — ззаду вантажу, бо це може призвести до травмування.

3.14.6. Для запобігання пошкодженню рук при улаштуванні обладнання на фундамент не допускається підкладати підкладки під обладнання, що знаходиться навису.

3. І4.7. Високі апарати і каркаси, встановлені у вертикальному положенні, необхідно зміцнити.

3.15. При виконанні робіт в каналізаційних і водовідвідних колодязях:

- роботи повинні проводитися з засобами індивідуального захисту (противогаз, запобіжний пояс, сигналізатор небезпечних і шкідливих факторів), для освітлення використовувати переносні світильники напругою не більше 6 В з автономним живленням;
- проводити роботи бригадою не менше трьох чоловік;
- проводити роботи в колодязях тільки з дозволу керівника;
- колодязі з відкритими люками повинні мати огорожу, а в темний час і світлові сигнали червоного кольору;
- перед спуском перевірити наявність шкідливих і небезпечних газів в колодязі;
- при наявності газів провести вентиляцію колодязя;
- при неможливості виведення шкідливих газів з колодязя надіти шланговий противогаз вільний кінець якого закріпити на поверхні;
- при спуску в колодязь обов'язково надіти запобіжний пояс з закріпленою на ньому вірвовкою;
- при роботі в колодязі один робітник з бригади повинен обов'язково знаходитися зверху для надання допомоги в разі необхідності. При надходженні сигналу з колодязя від робітника працюючого там, його необхідно негайно підняти на поверхню.

3.16. При ремонті мереж теплопостачання, водопостачання, каналізації:

- при ритті траншей для зовнішніх трубопроводів необхідно проводити надійне закріплення стінок. Розбирання кріплення стінок траншей рекомендується починати зверху;
- забороняється під час спускання вантажу в траншею знаходитися там людям;
- при перевірці соосності труб в місцях з'єднання стиків, а також збігу отворів на фланцевих стиках необхідно користуватися приладами. Проводити ці роботи вручну забороняється;
- перерізати лінію трубопроводу під тиском або розводити стики забороняється;
- при роботі користуватися захисними окулярами;
- всі роботи по ремонту системи каналізації проводити в гумових рукавицях;

3.17. Під час роботи по ремонту елементів в будівлі:

- при тесанні і окантовці сокирою надійно закріплювати матеріал на підкладках;
  - не рубати і не тягти матеріали на риштуваннях і підмостках;
  - скоби і гвіздки забивати повністю, не залишаючи виступаючих кінців;
  - працюючи пилкою укласти матеріал на міцну опору і закріплювати його;
- при ремонті вікон перевірити стан рам і коробів, їх кріплення, а також кріплення скла.

3.18. При виявленні під час роботи несправностей на робочому місці, в обладнанні та засобах колективного захисту зупинити роботу, вимкнути обладнання, прилади. Повідомити про це керівника робіт та без його вказівки роботу не відновлювати.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

- 4.1. Всі інструменти, інвентар прибрати у спеціально відведене для них місце
  - 4.2. Робоче місце привести в належний стан.
  - 4.3. Після закінчення ремонтних робіт прибрати всі відходи (залишені частини меблів, не обстругані дошки, ящики, в яких стирчать гвіздки, уламки, тощо).
  - 4.4. Зняти спецодяг та засоби індивідуального захисту, покладених у відведене для них місце.
- При забрудненні засобів індивідуального захисту їх необхідно вимити.
- 4.5. Вимити водою з милом руки та обличчя.
  - 4.6. Доповісти керівникові робіт про всі недоліки, які мали місце під час роботи.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

5.1. Аварійна ситуація може виникнути в разі:

- ураження електричним струмом;
- падіння з висоти;
- поразення несправними інструментами

5.2. В разі виникнення аварійної ситуації слід негайно припинити роботу. Про те, що сталося повідомити керівника робіт.

5.3. Якщо є потерпілі, надати їм першу медичну допомогу; при необхідності викликати „швидку допомогу”.

Надання першої медичної допомоги:

5.3.1. Надання першої допомоги при ураженні електричним струмом:

При ураженні електричним струмом необхідно негайно звільнити потерпілого від дії електричного струму, відключивши електроустановку від джерела живлення, а при неможливості відключення — відтягнути його від струмоведучих частин за одяг або застосувавши підручний ізоляційний матеріал.

При відсутності у потерпілого дихання і пульсу необхідно робити йому штучне дихання і

непрямий (зовнішній) масаж серця, звернувши увагу на зіниці. Розширені зіниці свідчать про різке погіршення кровообігу мозку. При такому стані оживлення починати необхідно негайно, після чого викликати швидку медичну допомогу.

5.3.2. Перша допомога при пораненні.

Для надання першої допомоги при пораненні необхідно розкрити індивідуальний пакет, накласти стерильний перев'язочний матеріал, що міститься у ньому, на рану і зав'язати її бинтом.

Якщо індивідуального пакету якимсь чином не буде, то для перев'язки необхідно використати чисту (якщо можливо свіжовипрасовану) носову хустинку, чисту полотняну ганчірку і т.ін. На те місце ганчірки, що приходить безпосередньо на рану, бажано накапати декілька капель настойки йоду, щоб одержати пляму розміром більше рани, а після цього накласти ганчірку на рану. Особливо важливо застосовувати настойку йоду при забруднених ранах.

5.3.3. Перша допомога при переломах, вивихах, ударах.

При переломах і вивихах кінцівок необхідно пошкоджену кінцівку укріпити шиною, фанерною пластинкою, палицею, картоном або іншим подібним предметом. Пошкоджену руку можна також підвісити за допомогою перев'язки або хустки до шиї і прибинтувати до тулуба.

При передбачуваному переломі черепа (несвідомий стан після удару голови, кровотеча з вух або роту) необхідно прикласти до голови холодний предмет (грілку з льодом або снігом, чи холодною водою) або зробити холодну примочку.

При підозріванні перелому хребта необхідно потерпілого покласти на дошку, не підіймаючи його, чи повернути потерпілого на живіт обличчям униз, наглядаючи при цьому, щоб тулуб не перегинався з метою уникнення ушкодження спинного мозку.

При переломі ребер, ознакою якого є біль при диханні, кашлі, чханні, рухах, необхідно туго забинтувати груди чи стягнути їх рушником під час видиху.

5.3.4. Надання першої допомоги при опіках кислотами і лугами. При попаданні кислоти або лугу на шкіру ушкоджені ділянки необхідно ретельно промити цівкою води на протязі 15-20 хвилин, після цього пошкоджену кислотою поверхню обмити 5%-ним розчином питної соди, а обпечену лугом — 3%-ним розчином борної кислоти або розчином оцтової кислоти.

При попаданні на слизову оболонку очей кислоти або лугу очі необхідно ретельно промити цівкою води протягом 15-20 хвилин, після цього промити 2%-ним розчином питної соди, а при поразенні очей лугом — 2%-ним розчином борної кислоти.

При опіках порожнини рота лугом необхідно полоскати 3%-ним розчином оцтової кислоти або 3%-ним розчином борної кислоти, при опіках кислотою — 5" (і-ним розчином питної соди).

При попаданні кислоти вдихальні шляхи необхідно дихати розпиленням за допомогою пульверизатора 10%-ним розчином питної соди, при попаданні лугу — розпиленням 3%-ним розчином оцтової кислоти.

5.3.5. Надання першої допомоги при теплових опіках.

При опіках вогнем, парою, гарячими предметами не слід змочувати обпечене місце водою, ні в якому разі не можна відкривати пухирі, які утворюються, та перев'язувати опіки бинтом.

При опіках першого ступеня (почервоніння) обпечене місце обробляють ватою, змоченою етиловим спиртом.

При опіках другого ступеня (пухирі) обпечене місце обробляють спиртом, 3%-ним марганцевим розчином або 5%-ним розчином таніну.

При опіках третього ступеня (зруйнування шкіряної тканини) накривають рану стерильною пов'язкою та викликають лікаря.

При опіку очей електричною дугою необхідно робити холодні примочування розчином борної кислоти.

5.3.6. Перша допомога при кровотечі.

Для того, щоб зупинити кровотечу, необхідно:- підняти поранену кінцівку вгору;

— кровоточиву рану закрити перев'язочним матеріалом (із пакету), складеним у клубочок, придавити її зверху, не торкаючись самої рани, потримати на протязі 4-5 хвилин; якщо кровотеча зупинилась, то, не знімаючи накладеного матеріалу,

поверх нього покласти ще одну подушечку з іншого пакету чи кусок вати і забинтувати поранене місце (з деяким натиском);

— при сильній кровотечі, яку не можна зупинити пов'язкою, застосовується здавлювання кровоносних судин, які живлять поранену область, за допомогою згинання кінцівок в суглобах, а також пальцями, джгутом або закруткою; при великій кровотечі необхідно терміново викликати лікаря.

5.4. Якщо сталася пожежа, негайно викликати пожежну частину, сповістити керівника закладу і приступити до гасіння пожежі наявними засобами пожежогасіння.

5.5. Виконувати всі вказівки керівника робіт по ліквідації аварійної ситуації.

Інструкцію розробив:

Інженер з охорони праці

Олександр Гріщенко